

Дзюбенко Ю. М., НУ «ОЮА»

ПРОБЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СУТНОСТІ ДЕМОКРАТИЧНИХ ТА НЕДЕМОКРАТИЧНИХ РЕЖИМІВ

У статті охарактеризовано основні теоретичні концепції змісту понять демократичних та недемократичних режимів. Проаналізовано основні підходи до визначення демократичного, авторитарного та тоталітарних режимів. Виокремлено авторитарні ознаки та тенденції в Україні.

Поняття «політичний режим» - наукова категорія, яка дозволяє охарактеризувати способи, форми, методи реалізації політичної влади у державі на різних етапах її розвитку [5]. Розгляд у науковій літературі з різних точок зору основних ознак та особливостей політичного режиму не виключає важливості та необхідності комплексного визначення цього поняття, а також з'ясування того, як демократичні та недемократичні режими впливають на суспільно-політичні процеси.

Отже, мета даної статті - охарактеризувати основні теоретичні концепції змісту понять демократичних та недемократичних режимів та розкрити їхню сутність.

Загалом поняття «політичний режим» прийнято розглядати через призму трьох підходів: інституціональний (правовий), політико-системний та соціологічний.

Представники інституціонального підходу (К. Бекстер, Г. Лассуелл та А. Лейпхарт, О. І. Соловйов, А. П. Циганков) ототожнюють поняття «політичний режим» та «форма правління». Політичний режим вважається складовою компонентою конституційного права та пов'язується з особливостями розподілу державної влади [18].

У працях низки дослідників політико-системного підходу (Р. Макрідса, Р. Фішмана, С. Краснера, П. Калверта, М. Хагоп'яна, Ч. Ендрейна) поняття «політичний режим» та «політична система» ототожнюються й, відповідно, політичний режим характеризується як стан політичної системи, для якої притаманні певні співвідношення сил між суб'єктами даної системи (політичними партіями, елітою, групами тиску тощо) з приводу здійснення політичної

влади та використання механізму державного впливу на суспільство. Однак цей підхід не розкриває характеру впливу держави на соціум та не вказує на такі необхідні елементи режиму як методи й засоби політичного управління суспільством.

В. В. Кобильник у своїх дослідженнях розглядає поняття «політичний режим», також використовуючи інституціональний (правовий), політико-отстемтний та соціологічний підходи. Зокрема, автор відзначає, що соціологічний підхід повною мірою визначає поняття «політичний режим».

Політичний режим, на думку В. В. Кобильника, - це «спосіб функціонування інститутів політичної влади, характер взаємовідносин між політичними акторами, що проявляється через сукупність найбільш типових методів і засобів здійснення влади, які оформляють та структурують реальний процес взаємовідносин держави й суспільства» [8, с. 14]. Власне, варто погодитися з думкою автора, що саме соціологічний підхід повною мірою розкриває сутність поняття «політичний режим».

М. М. Боровський у своїх роботах розглядав політичний режим як «спосіб підвищення цілісності функціонування соціальної системи, який регулярно реалізований у заданих територіальних межах» [3, с. 5]. В роботі визначається соціологічна специфіка цього явища, відзначено, що саме особистісні аспекти впливають із суттєво-діяльнісної характеристики політичного режиму та впливають на все суспільство. Автором відзначено, що основним розходженням для упорядкування у суспільстві слугує розходження між авторитарним та демократичним режимом.

Український дослідник Г. В. Шипунов (представник соціологічного підходу) визначив основні позиції, за якими потрібно класифікувати політичний режим в державі. До них належать: «спосіб формування та обсяг повноважень центральних інститутів державної влади; характеристика виборчих процесів; можливості для ведення опозиційної діяльності; становище опозиції в рамках режиму; можливості доступу громадян до альтернативних джерел інформації; характеристика «третього сектору»: ситуація з незалежними неурядовими організаціями; характер участі правоохоронних, судових і контрольно-ревізійних органів у політичному житті країни; визначення домінуючого типу політичної культури суспільства» [19, с. 13-14].

Загальновідомо, що демократичний режим - стан політичного життя суспільства, при якому державна влада здійснюється на основі принципів широкої і реальної участі громадян, їх об'єднань у формуванні державної політики, утворенні і діяльності державних органів, дотриманні прав і свобод людини [14]. Розвиток правової держави безпосередньо пов'язаний з демократичним режимом, який не здатний контролювати будь-яку з громадських сфер іншим способом, як на основі закону. Завдяки законам гарантується забезпечення правопорядку і справедливості в житті суспільства. Досягнення такої гармонії залежить від рівня правової культури громадян, рівня знань і дотримання законів, а також усвідомлення відповідальності в разі їх порушення. Прагнення до демократизації суспільного життя, має бути побудовано на повазі і дотриманні принципів верховенства права і закону, гласності, рівності, прозорості діяльності всіх органів державної влади, а також загальної соціальної справедливості.

Схожий за значенням є ліберальний режим. Він являє собою форму, спосіб і порядок здійснення державної влади в умовах сучасної правової держави і громадянського суспільства. Такий режим передбачає офіційне визнання і практичну реалізацію основних природжених і невідчужуваних прав і свобод людини і широкого кола прав громадянина, панування правового закону, розподіл влади на основі пропозицій Ш.-Л. Монтеск'є. Даний режим включає в себе всі цінні, з точки зору громадянського суспільства і правової держави, аспекти демократії, і, перш за все, ідею суверенітету народу в її правовому (державно-правовому) розумінні та застосуванні. Багато сучасних держав прагнуть бути незалежними, демократичними, правовими, суверенними і активно розвиваються. Сприяти утвердженню позицій функціонуючого громадянського суспільства, досягти бажаних результатів, можна, перш за все, на основі народного суверенітету [9, с. 130].

Право визначати, встановлювати і змінювати конституційний лад в країні є абсолютним, невід'ємним правом народу. Воно не може бути узурповане не тільки державою в голому, але й її органами або посадовими особами - це сутність принципу народного суверенітету або суверенітету народу. В цілому поняття суверенітет характеризується як верховенство, самостійність і незалежність влади. Також можна розглядати народний суверенітет

як повновладдя народу, в тому числі при наявності у нього соціально-економічних і політичних засобів для реальної участі в управлінні справами суспільства і держави [6, с. 17-18].

Представлена характеристика народного суверенітету впливає не тільки на ліберальний режим, але і на демократичний. Особливе місце відводиться використанню влади на благо народу, захисту прав і свобод людини, реалізації їх політичних інтересів. Такі режими включають в себе можливість кожного громадянина, незалежно від його соціального статусу, мають право брати участь в політичному житті країни. Визнають багатопартійність і заперечують присутність однієї ідеології, як єдиної і обов'язкової для всіх. Всі громадяни наділені виборчим правом, брати участь у виборах і референдумах. Ліберальний напрямок сучасної демократії затверджено в положеннях нормативно-правових актів, що має сприяти підвищенню рівня розвитку і захищеності політичних прав людини [7].

О. Л. Тимчук у своїх працях досліджував політико-правові особливості сучасних авторитарних режимів. Автором проаналізовано основні підходи до поняття та класифікації авторитарних режимів, а також критерії їх відмежування від інших типів політичних режимів. Зокрема, запропоновано критерії відмежування авторитарних політичних режимів від інших (наявність суттєвих інституційних перешкод діяльності опозиції; обмеження інститутів громадянського суспільства та державних інституцій; слабкість парламентаризму і т. п.) [13]. Також запропоновано типологію авторитарних режимів, виходячи з фактичного рівня дотримання прав і свобод людини. О. Л. Тимчук поділяє авторитарні політичні режими на: «помірковано-авторитарні («ліберальні автократії») та жорстко-авторитарні. Помірковано-авторитарні режими досить близькі до «гібридних» (амбівалентних) режимів, які поєднують авторитарні та демократичні елементи» [13].

Л. Даймонд виділяв «конкурентний авторитаризм» та «виборчий авторитаризм та гегемонію», що, в свою чергу, відповідає класифікації авторитарних режимів на помірковані та жорсткі. Відповідно «політично закриті режими можна в цілому віднести до тоталітарних, проте, на наш погляд, можлива їх типологія (країни з «тоталітарним синдромом» та повністю тоталітарні)» [13].

Відмінність між жорсткими та помірковано-авторитарними режимами полягає в тому, що перші дозволяють опозицію, частково плюралізм.

Жорстко-авторитарні режими характеризуються «формальними» демократичними інститутами, і опозиція, громадянське суспільство та плюралізм вкрай обмежені [13].

Дослідженню авторитарних тенденцій присвячено багато праць зарубіжних авторів, таких як С. Гантінгтон, Г. Вайнштейн, А. Суздальцев та ін.

До основних причин авторитарних тенденцій, окрім таких факторів як глобальна економічна криза, міжнародна напруга, слід виділити окремо, що кожна модель демократії має свої часові та географічні кордони. Прикладом тут є соціально-ліберальна модель демократії, яка зародилася в США під час «Нового курсу» Ф. Д. Рузвельта і успішно працювала протягом двох післявоєнних десятиліть, однак до кінця 1960-х - початку 1970-х вичерпала свій ресурс. Сьогодні вже вичерпаний якісний резерв моделі ліберальної демократії, виробленої в 70-80-і роки [11]. І до тих пір, поки не буде вироблена нова модель, яка, з одного боку, ефективно працювала б в умовах глобалізації, а з іншого - долала ішвілізаційні обмеження, у світі будуть превалювати авторитарні тенденції.

С. Гантінгтон виділяє наступні причини авторитарних відкатів:

- зникнення закону і порядку в результаті тероризму і повстанських рухів;
- інтервенція або завоювання недемократичною іноземною державою;
- ефект «сніжної грудки» у вигляді дії прикладу краху або повалення демократичних систем в інших країнах;
- недостатня вкоріненість демократичних цінностей серед ключових груп еліти та широкої громадськості;
- економічна криза або крах, яка загострила соціальний конфлікт і підвищила популярність жорстких заходів, які могли бути застосовані тільки авторитарним урядом;
- соціальна і політична поляризація, найчастіше викликана діями лівих урядів, які намагалися проводити надмірно багато соціально-економічних реформ занадто швидко;
- рішучість консервативних груп середнього і вищого класу прибрати популістські і ліві рухи, а також нижчий клас від політичної влади.

Переходи від демократії до авторитаризму, крім тих, що були спричинені діями іноземних акторів, майже завжди здійснювалися тими, хто стояв при владі або близько до влади в демократичній

системі. За одним або двома можливими винятками, не було випадку, щоб кінець демократичній системі поклало всенародне голосування або всенародне повстання. Переважна більшість переходів від демократії до авторитаризму приймало форму або військових переворотів, або переворотів, що здійснюються виконавчою владою, коли демократично обраний глава виконавчої влади рішуче поривав з демократією і зосереджував всю владу в своїх руках, зазвичай шляхом оголошення надзвичайного або воєнного стану.

Також варто відзначити, що як перший, так і другий відкати демократичних систем замінялися історично новими формами авторитарного правління. Фашизм відрізнявся від колишніх форм авторитаризму своєю масовою базою, ідеологією, партійною організацією і прагненням охоплювати і контролювати велику частину суспільства. Бюрократичний авторитаризм відрізнявся від колишніх форм військового правління в Латинській Америці своїм інституціональним характером, що передбачував безстрокове правління та економічну політику [17, с. 310-314].

По суті, обидві нові форми авторитаризму представляли собою реакцію на соціальний і економічний розвиток.

В якості потенційних причин третього відкату слід визначити:

- зниження легітимності демократичних режимів через систематичну нездатності діяти ефективно;
- загальна економічна криза, яка також може в багатьох країнах позбавити демократію легітимності;
- витикнення ефекту «снігової кулі» через перехід до авторитаризму якоїсь демократичної або держави, яка демократизується;
- перехід кількох недавно демократизованих країн до диктатури через відсутність багатьох необхідних для демократії умов, що також може привести до ефекту «снігової кулі»;
- успішна експансія з боку недемократичної держави по відношенню до демократичних країн;
- виникнення різних форм авторитаризму, що відповідають потребам свого часу: авторитарний націоналізм, релігійний фундаменталізм, олігархічний авторитаризм, популістські диктатури, групові диктатури, які можуть контролювати усе суспільство [2].

О. Г. Пономарьова серед загальних факторів, що визначили авторитарні тенденції в країнах ЦСЄ, ПСА і Балтії, визначила:

- 1) неготовність населення до управління країною в умовах парламентаризму - більшість громадян не знали демократичних

традицій і не сприймали демократію як цінність саму по собі; відсутність відповідної політичної культури;

2) ліберальні виборчі закони відкрили у велику політику дорогу дрібним і екстремістським партіям, роль яких у парламенті була явно деструктивною;

3) відсутність необхідної для демократії соціальної структури - стійкого і численного середнього класу; переважання селянського населення, як правило, населення, яке не підтримує демократію;

4) неготовність політичної еліти до демократії; надмірні особисті амбіції провідних політиків;

5) надзвичайно складна економічна ситуація в країнах;

6) зовнішній тиск країн Троїстого союзу [10, с. 189].

Більшість авторів називають централізацію владної вертикалі як механізм здійснення модернізації, який практично вичерпав свій ресурс [4, с. 1]. В якості іншої причини нахилу в бік авторитарного режиму відносять вичерпаність життєвого ресурсу ліберально-демократичної моделі розвитку, що є орієнтиром для більшості пострадянських держав [11].

На думку А. І. Суздальцева, «авторитарний тренд в сукупності з державним, а в ряді випадків і етнічним націоналізмом, нерозвиненістю партійних систем і криміналізацією влади може стати головною політичною домінантою колишніх союзних республік» [12].

Аналізуючи політичний розвиток країн ЦСЄ, ПСЄ та Балтії у міжвоєнний період, слід пам'ятати, що цей регіон не є частиною Заходу, а лише периферія ядра капіталістичної системи.

Перша половина XX ст. для країн і народів цього простору - «час повільного, поривчастого процесу модернізації, який був... радикально трансформований комуністичною революцією, з її особливими модернізаційними проектами, міфами і утопіями» [10].

І для максимально об'єктивної оцінки політичної ситуації, що склалася в більшості країн ЦСЄ, ПСЄ і Балтії в міжвоєнний період, важливо розуміти не тільки складність соціально-економічного становища, а й напрямок еволюції суспільних настроїв і політичного спектру.

У міжвоєнний період ці країни мали авторитарні режими у вигляді президентських або монархічних диктатур. Диктатури 1920-1930-х років в Албанії, Болгарії, Угорщині, Греції, Латвії, Литві, Польщі, Румунії, Словаччині, Естонії, Югославії мали

багато спільного. При всій відмінності обставин виникнення їх об'єднували націоналізм, заперечення ліберальної демократії, антипарламентаризм, критичне ставлення до поштитичних партій і прагнення до одноосібної влади вождя (монарха, президента чи військового диктатора) [1].

Режими у всіх цих країнах еволюціонували від квазідемократії до авторитаризму, головним виправданням якого «був пошук виходу із загальноєвропейської кризи, затвердження і стабілізація національної державності» [Цит. за: 10].

Всі авторитарні режими міжвоєнного періоду в досліджуваному регіоні відрізняла наявність трьох основ авторитаризму: вождизму, ідей побудови національної держави та націоналізму.

Найважливішою складовою частиною ідеології авторитаризму, її ядром була ідея національної держави і націоналізму, які виражалися у вимозі «відновлення національної справедливості» і створення «польської Польщі», «латиської Латвії», «угорської Угорщини» і т. д., тобто держави з чіткою домінантою корінної нації. Зазначені цілі повинні були бути досягнуті шляхом надання «корінним» провідних позицій в економіці, політиці, культурі, вихованням населення в націоналістичному дусі, в нетерпимості до інших національностей, насамперед, євреїв, українців, білорусів і росіян.

Найважливішою характеристикою багатьох авторитарних режимів є наявність сильної харизматичної особистості. Яскравими прикладами реалізації подібної харизматичності є режим Ю. Пілсудського в Польщі 1930-х років; режим М. Хорті та Д. Гембеш в міжвоєнній Угорщині; режим А. Сметона в Литві в 1926 - 1940 рр., диктатура К. Улманіса в Латвії 1936 - 1940 рр. і т. д.

У периферійних країнах, де політична орієнтація визначалася, насамперед, відданістю особистості, а не політичною програмою, табір вождів, диктаторів складався з відданих особисто їм преторіанців.

Слід пам'ятати, що генеза і становлення авторитарного режиму пов'язані з аморфністю політичних конкурентів і наявністю занадто м'якої владної структури, яка нездатна на рішучі й жорсткі дії в складних соціально-економічних умовах парламентаризму.

Авторитарний режим необхідно оцінювати прагматично, «як організм, який заповнив порожнечу в центрі політичної сцени і сприяв стабільності в країні» [10, с. 192].

Еволюція всіх авторитарних режимів проходить три загальні стадії. На першій - прихід влади визначено «служінням» якійсь ідеї. На другій - починає домінувати простий кар'єризм, все частіше застосовуються методи, що порушують не тільки політичний плюралізм, а й права людини і громадянина. Третій - сформований авторитаризм активно обмежує опозицію [10, с. 194].

Що ж до основної маси населення, то воно, за винятком обмежених у правах національних меншин, вельми позитивно сприймало авторитарну трансформацію, яка несла з собою порядок, обмежувала корупцію і забезпечувала соціально-економічний розвиток суспільства.

Наприклад, коли прихід В. Януковича до влади зупинив демократичні тенденції та призвів до зворотного процесу і руху до авторитаризму. Його початком стало скасування Конституційної реформи 2004 р. в жовтні 2010 р. і повернення до моделі президентсько-парламентської форми правління. Мета цього кроку більш ніж зрозуміла - це концентрація державної влади, виконавчої вертикалі в одних руках, що є притаманним для авторитаризму. За три роки перебування при владі В. Януковичу вдалося підпорядкувати собі не лише судову владу, яка, за загальною думкою, характеризувалася корумпованістю та залежністю від чиновництва, а й законодавчу владу.

Україна, за прикладом Росії й Білорусі, швидкими темпами почала наближатися до авторитаризму. Можна вважати цілком очевидним, що авторитарні тенденції в динаміці трансформації політичного режиму України в період президентства В. Януковича перемогли демократичні.

«Вже в березні 2013 р. українські політологи констатували той факт, що трирічне ітравління Президента В. Януковича призвело як до трансформації моделі державного управління, так і зміни типу політичного режиму, який характеризувався відходом від демократичних щностей. З часу ітравління В. Ющенко й Ю. Тимошенко Україна втратила ряд позицій в списку ознак вільних та демократичних країн за рейтингом неурядової міжнародної організації Freedom House, опустившись до рівня таких держав, як Пакистан, Колумбія та Мозамбік, і перейшла з розряду «вільних країн» до «частково вільних» [15, с. 338]. Із названих політологами 12 основних ознак авторитарного режиму, політичне панування В. Януковича в Україні повністю відповідало восьми

критеріям та ще чотирьом частково, зберігаючи деякі ознаки невикорінної демократії, громадянської свободи та недобудованого авторитаризму [16].

«Добудувати» авторитаризм В. Янукович та його оточення вирішили прийняттям так званих «законів 16 січня» 2014 р. під час Революції гідності для «викорінення демократії» та громадянських свобод. Розстріл демонстрантів у трагічні дні лютого 2014 р. можна вважати апогеем сформованого клептократичного авторитаризму. Знаковим став і той факт, що політична кар'єра В. Януковича завершилася так, як і багатьох збанкрутілих авторитарних диктаторів – утеча з країни з награваним добром. Враховуючи це, згідно з існуючими класифікаціями авторитаризму в політичній науці, можна визначити політичний режим В. Януковича як авторитарний та олігархічно-клептократичний [15, с. 338].

Тому вважаємо, що в подальшому потрібно приділити окремої уваги дослідженню такого типу політичного режиму як «гібридний режим», адже як засвідчує проведений аналіз, незважаючи на досить значну увагу, яку іриділяють науковці таким проблемам як трансформація демократичних та недемократичних режимів, досі не існує теоретично та практично адекватного методологічного інструментарію, яких би дозволив в повній мірі розробити визначення поняття гібридних режимів та розробки їх класифікації.

Бібліографічний список:

1. Балаян А. Политический транзит в России: особенности и перспективы на современном этапе [Електронний ресурс] / А. Балаян // [Forum.msk.ru](http://forum.msk.ru) : [веб-сайт]. - Режим доступу: <http://forum-msk.org/material/society/11846.html>
2. Баранов Н. А. Волны демократизации в современном мире [Електронний ресурс] / Н. А. Баранов. - Режим доступу: http://nicbar.ru/polit_trans_lekzia2.htm
3. Боровський О. О. Політичний режим як об'єкт соціологічного дослідження [Текст] : дис... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Олексій Олександрович Боровський; КНУ ім. Тараса Шевченка. - К., 2004. - 201 с.
4. Власов А. В. Постсоветское пространство: 20 лет спустя. Выступление на заседании Евразийского форума экспертов «20 лет постсоветского развития: итоги и новые тенденции» [Текст] / А. В. Власов. - Астана : АМИ «Trend», 2011. - 5 с.
5. Данилюк Н. М. Основні підходи до трактування поняття «політичний режим» [Електронний ресурс] / Н. М. Данилюк // Освіта регіо-

Актуальні проблеми політики. 2016. Вип. 57

- ну. - 2009. - № 3. Social Science : [веб-сайт]. - Режим доступу: <http://social-science.com.ua/article/141>
6. Заяц Н. Суверенитет: трансформация содержания / Н. Заяц // Право Украины. - 2008. - № 2. - С. 17-18.
 7. Ивановский З. В. Консолидация демократии и роль политических партий / З. В. Ивановский // Латинская Америка. - 2009. - № 8. - С. 15-27.
 8. Кобильник В. В. Особливості демократичної трансформації політичних режимів України та Польщі: автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02 / Василь Володимирович Кобильник. - Київ, 2010. - 20 с.
 9. Ледаев В. Г. Городские политические режимы: теория и опыт эмпирического исследования / В. Г. Ледаев // Россия и современный мир. - 2008. - № 4. - С. 129-143.
 10. Пономарева Е. Г. Авторитарный транзит периферийных стран межвоенной Европы: политологический анализ [Текст] / Е. Г. Пономарева // Вестник МГИМО-Университета. - 2009. - № 6. (9). - С. 188-199.
 11. Радионов К. Авторитарный откат на постсоветском пространстве [Электронный ресурс] / К. Радионов // Forbes : [веб-сайт]. - Режим доступу: <http://www.forbes.ru/mneniya-column/oputy/62640-avtoritarnyi-otkat-na-postsovetskom-prostranstve>.
 12. Суздальцев А. Постсоветское пространство: единство и многообразие [Электронный ресурс] / А. Суздальцев // Актуально. - 2009. - 28 марта. - Режим доступу: <http://ruscrimea.org/actualno/426-a.-suzdalcev.-postsovetskoe-prostranstvo-edinstvo.html>
 13. Тимчук О. Л. Політико-правові особливості сучасних авторитарних режимів [Електронний ресурс] / О. Л. Тимчук // Вісник Запорізького національного університету. - 2009. - № 2. - Режим доступу: http://web.znu.edu.ua/herald/issues/2009/urist-2-2009/files/law-2009-2_8.pdf
 14. Титов В. А. Духовная жизнь общества как общечеловеческое достоинство / В. А. Титов, В. Н. Лавриненко // Философия и культура. - 2012. - № 3. - С. 47-53.
 15. Томахів В. Трансформація політичного режиму в незалежній Україні: загальні тенденції, особливості, дефініції [Текст] / В. Томахів // Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. - 2014. - Вип. 9. - Ч. 1. - С. 336-342.
 16. Україна набула майже усіх 12 ознак авторитарної держави [Електронний ресурс] // Вголос : [веб-сайт]. - Режим доступу: http://vgolos.com.ua/articles/ukraina_nabula_mayzhe_usih_12_oznak_avtorytarnoi_derzhavy_106965.html
 17. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века [Текст] / С. Хантингтон; пер. с англ. - М.: РОССПЭ, 2003. - 368 с.

18. Цыганков А. П. Современные политические режимы: структура, типология, динамика / А. П. Цыганков. - М. : Интерпракс, 1995. - 295 с.
19. Шипунов Г. В. Теоретико-методологічні засади аналізу сучасного авторитаризму (на прикладі Росії та Білорусі) : автореф. дис. ... канд. політ, наук: 23.00.02 / Геннадій Володимирович Шипунов. - Львів, 2007. - 22 с.

В статье охарактеризованы основные теоретические концепции содержания понятий демократических и недемократических режимов. Проанализированы основные подходы к определению демократического, авторитарного и тоталитарных режимов. Выделены авторитарные признаки и тенденции в Украине.

In article the main theoretical concepts of maintenance of concepts of the democratic and non-democratic modes are characterized. The main approaches to definition democratic, authoritative and the totalitarian modes are analysed. Authoritative signs and tendencies in Ukraine are allocated.

Стаття надійшла до редколегії 19.09.2016

УДК 343.13

Гринюк В. О., КНУ ім. Тараса Шевченка

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСАДА РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ОБВИНУВАННЯ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ УКРАЇНИ

Стаття присвячена дослідженню питання доцільності як засади реалізації функції обвинувачення у кримінальному провадженні України. Сформульовано визначення поняття доцільність як сукупності правових положень, які надають прокурору можливість розпорядження обвинуваченням шляхом початку та / або припинення обвинувачення або зміни кримінально-процесуальної форми провадження за обвинуваченням для ефективного захисту особи, суспільства та держави від кримінальних правопорушень шляхом застосування норм Закону України про кримінальну відповідальність. Визначені дискреційні повноваження прокурора за КПК України.

Оновлення кримінального процесуального законодавства, що пов'язано з прийняттям Кримінального процесуального кодексу